

CRIES-8 - Дитяча шкала впливу подій
Короткий довідник із користування

Версія українською мовою для користування у веб інтерфейсі тестової платформи Start компанії ТОВ «ЮЕЙ-ТЕСТ».

Керівництво версія 1.0 (17 квітня 2025 р.)

Всі права застережено.

Розробники тесту: William Yule, Atle Dyregrov, Sean Perrin, Richard Meiser-Stedman, Patrick Smith, 1997.

Автори української адаптації: фахівці Інституту психічного здоров'я Українського Католицького Університету

Захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав здійснюється в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством України.

Загальний огляд

Дитяча шкала впливу подій (CRIES-8: Revised Child Impact of Events Scale) — це короткий, просто сформульований скринінговий інструмент для вимірювання саме наявності ПТСР у дітей. Використовується для дітей віком від 8 років, які вміють читати.

Розробка CRIES-8 базується на оригінальній шкалі Impact of Event Scale (IES), яку було створено з метою оцінки таких ключових проявів ПТСР у дорослих, як повторне переживання травми (інтрузії) та уникнення пов'язаних із нею спогадів і емоцій і складалась з 15 тверджень. Однак ця версія не була адаптована до дитячого віку. У ході двох масштабних досліджень було розроблено CRIES-8 — скорочену та адаптовану для дітей версію шкали, яка містить 8 простих, зрозумілих пунктів, орієнтованих на типові дитячі прояви реакції на травму. Вона зберігає двофакторну структуру (Інтрузії та Уникнення) та дозволяє швидко оцінити ризик ПТСР у дітей у віці від 8 років і старше.

Шкала була перекладена на багато мов і пройшла адаптацію в різних країнах, у тому числі — в Україні, з урахуванням потреб дітей, які зазнали травм через війну.

CRIES є одним із найвикористовуваніших скринінг-інструментів у дослідженнях психічного здоров'я дітей, оскільки її легко заповнювати й оцінювати, навіть у складних гуманітарних умовах. Тест може бути заповнений приблизно за 5 хвилин.

Слід підкреслити, що результати, отримані за шкалою, не можуть бути підставою для встановлення клінічного діагнозу у дітей. Визначення діагнозу посттравматичного стресового розладу потребує комплексної клінічної оцінки, яка передбачає використання структурованого або напівструктурованого інтерв'ю. Лише такий підхід дозволяє всебічно дослідити не лише наявність і вираженість симптомів травматичного стресу, але й оцінити їхній вплив на повсякденне соціальне та емоційне функціонування дитини.

Відомості про розробників

Початково шкала Impact of Event Scale (IES) була розроблена у 1979 році психіатром Мардом Горовіцем (Mardi Horowitz) та його колегами для оцінки реакцій дорослих на травматичні події. Однак, при спробах

застосування цієї шкали до дітей було виявлено, що деякі пункти не зовсім зрозумілі для молодшої аудиторії. У відповідь на це, дослідники Вільям Юл (William Yule) та Атле Дирегров (Atle Dyregrov) провели незалежні великомасштабні дослідження з дітьми, які пережили різні травматичні події, зокрема морську катастрофу та війну в Хорватії. Вони виявили, що багато пунктів шкали IES неправильно інтерпретуються дітьми. На основі цих досліджень було створено скорочену версію шкали — CRIES-8, яка включає лише ті пункти, що найкраще відображають структуру факторів інтрузії та уникнення.

Вільям Юл (William Yule) - британський психолог, професор прикладної дитячої психології в Інституті психіатрії, психології та нейронаук Королівського коледжу Лондона (King's College London). Працював у сфері дитячої психології, зокрема вивчав наслідки травм у дітей. Був консультантом ЮНІСЕФ під час громадянської війни в колишній Югославії.

Разом з Атле Дирегровим заснував Фундацію "Діти та війна" (Children and War Foundation), яка розробляє та впроваджує психологічну підтримку для дітей, що пережили війни та інші катастрофи. childrenandwar-uk.org

Атле Дирегров (Atle Dyregrov) - норвезький клінічний психолог, професор емерит Центру кризової психології Університету Бергена. Заснував Центр кризової психології в 1988 році, де працював директором протягом 25 років.

Роком випуску саме CRIES-8 вважається 1997 рік. Хоча важливо зазначити, що її використання та валідизація продовжувалися в подальших дослідженнях, зокрема, Perrin, Meiser-Stedman та Smith у 2005 році надали важливі дані щодо її валідності.

Інформація про українську версію опитувальника

Українська адаптація здійснена фахівцями Інституту психічного здоров'я Українського Католицького Університету (www.ipz.org.ua). Участь в роботі над адаптованим перекладом брали:

др. Денис Угрин, др. Роман Крегг (Лондонський Королівський Коледж), др. Віталій Климчук, др. Вікторія Горбунова, Яна Кремінська (Інститут психічного здоров'я УКУ), Юлія Білошицька (Житомирський державний університет імені Івана Франка).

Валідність та надійність

Психометричні дані щодо надійності та валідності опитувальника CRIES-8 наведено у роботі В. Юле (Yule, 1997). При аналізі результатів оцінки 87 постраждалих було виявлено, що 62 дитини, яким поставили діагноз ПТСР (відповідно до критерії DSM), мали в середньому 26 балів за цим опитувальником, тоді як 25 дітей, які не мали цього діагнозу, набрали лише 7,8 балів ($p < 0,001$).

Шкала позитивно корелює з іншими мірками тривожності та депресії, що підтверджує її здатність вимірювати пов'язані конструкти.

Надійність повторного тестування - шкала демонструє хорошу стабільність результатів при повторному тестуванні через 7 днів та 3,5 місяці.

У 2005 році дослідники повторно проаналізували валідність цієї шкали (Perrin, Meiser-Stedman and Smith, 2005). За їхніми даними, від 75% до 83% дітей були правильно класифіковані за допомогою CRIES-8 як такі, що мають або не мають ПТСР.

Формат проведення

Адміністрування Дитячої шкали впливу подій (CRIES-8) здійснюється за допомогою системи START, платформи онлайн-оцінювання UA-TEST.

Це опитувальник для самозвіту, який може бути заповнений респондентом онлайн, або зачитаний йому особисто чи по телефону. Його можна заповнити приблизно за 5 хвилин. Важливо, щоб респондент самостійно відповідав на запитання. В опитувальнику респондентові пропонується оцінити твердження як часто це відбувалось протягом останніх семи днів за такою шкалою «ні», «дуже рідко», «інколи», «часто». Підрахунок результатів відбувається системою START автоматично.

Інтерпретація результатів

Опис вираженості симптомів представлений на основі сирих балів для загального показника та окремо двох субшкал.

Основний показник, який аналізує фахівець у звіті – це сумарний сирий бал, який описує загальний рівень прояву ПТСР. Вищі бали свідчать про більшу вираженість симптомів посттравматичного стресу (ПТСР).

Контрольний бал (cut-off score) 17 і вище вважається значущим. Це означає, що результат 17 або більше балів на CRIES-8 є показником високого ризику розвитку ПТСР у дитини. Дослідження показують, що цей показник

дозволяє правильно класифікувати 75-83% дітей щодо наявності чи відсутності ПТСР.

Також для додаткового аналізу CRIES-8 поділяється на дві субшкали:

- **Інтрुзія** – це повторне переживання події, що супроводжується образами, думками, відчуттями. Можливі повторювані сни про пережитий «кошмар наяву», що викликає значне занепокоєння. Нерідко мають місце такі дії або відчуття, ніби травматична подія трапилася знову (включаючи відчуття відтворення пережитого, ілюзії, галюцинації тощо). Можливий сильний психологічний дистрес під впливом зовнішніх або внутрішніх подразників, які символізують або нагадують який-небудь аспект травматичної події, що найчастіше призводить до зайвої реактивності людини.
- **Уникнення** припускає постійне уникання стимулів, пов'язаних із травмою, й загальне заціпеніння, що було відсутнє до травми, про що можуть свідчити щонайменше три симптоми:
 - спроби уникнути думок, відчуттів або розмов, пов'язаних із травмою;
 - небажаність дій, місць або людей, що нагадують про те, що сталося;
 - нездатність або небажання орієнтуватися на тривалу життєву перспективу (мається на увазі навчання, стосунки тощо).

Вищі бали за субшкалою "Інтрुзія" вказують на більш виражені симптоми повторного переживання травми, такі як нав'язливі думки, кошмари або флешбеки.

Вищі бали за субшкалою "Уникнення" вказують на те, що дитина активно уникає ситуацій, думок, почуттів або розмов, пов'язаних із травмою. Це може проявлятися як уникнення певних місць, людей, тем для розмови або заперечення своїх почуттів.

Хоча конкретні контрольні бали для кожної субшкали окремо рідше використовуються для діагностики ПТСР, ніж загальний бал, їх аналіз є важливим для розуміння профілю симптомів дитини. Наприклад, високий бал по інтрузії при відносно низькому балі по уникненню може вказувати на те, що дитина переживає багато нав'язливих думок, але не так сильно уникає їх, як інша дитина, у якої можуть бути високі показники по обох субшкалах.

Детальніше ознайомитись з інформацією про українську версію CRIES-8 можна за посиланням:

1. https://i-cbt.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/cries8_ukr_1.pdf

Детальніше ознайомитись про розробку CRIES-8, оцінку його надійності та валідності можна в оригінальних джерелах:

1. Dyregrov, A., Kuterovac, G. & Barath, A.(1996) Factor analysis of the Impact of Event Scale with children in war. *Scandinavian Journal of Psychology*, 36, 339-350.
2. Horowitz, M. J., Wilner, N., and Alvarez, W. (1979). Impact of measure of subjective stress. *Psychosom.Med.*, 41, 209-218
3. Kuterovac, G., Dyregrov, A.& Stuvland, R. (1994) Children in war: A silent majority under stress. *British Journal of Medical Psychology*, 67, 363-375.
4. Perrin, S., Meiser-Stedman, R. & Smith, P. (2005) The Children's Revised Impact of Event Scale (CRIES): Validity as a screening instrument for PTSD. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy*, 33 (4), 487-498.
5. Smith, P., Perrin, S., Dyregrov, A. & Yule, W. (2002) Principal components analysis of the Impact of Event Scale with children in war. *Personality and Individual Differences*,
6. Yule, W. (1992) Post Traumatic stress disorder in child survivors of shipping disasters: The sinking of the "Jupiter". *J. Psychother. Psychosomatics*, 57, 200-205.
7. Yule, W. (1997) Anxiety, Depression and Post-Traumatic Stress in Childhood. In I. Sclare (Ed) *Child Psychology Portfolio*. Windsor: NFER-Nelson
8. Yule, W., Ten Bruggencate, S & Joseph, S. (1994) Principal components analysis of the Impact of Events Scale in children who survived a shipping disaster. *Personality and Individual Differences*, 16, 685-691.